

ВЛАДИМИР М. ЦВЕТКОВИЋ*
МАРИНА ФИЛИПОВИЋ
Факултет безбедности
Београд

УДК 371.1/.2:351.78
Оригиналан научни рад
Примљен: 11.02.2017
Одобен: 23.01.2018
Страна: 277-286

ИСПИТИВАЊЕ СТАВОВА УЧЕНИКА О УВОЂЕЊУ НАСТАВНОГ ПРЕДМЕТА БЕЗБЕДНОСНА КУЛТУРА У СРЕДЊИМ ШКОЛАМА**

„Образовање је најмоћније оружје које можете употребити да промените свет”
Нелсон Мандела

Сажетак: Предмет квантитативног истраживања представља испитивање ставова ученика о увођењу наставног предмета „безбедносна култура“ у наставни план и програм за средњу школу. Поред тога, анализирају се и утицаји одређених карактеристика ученика на њихове позитивне или негативне ставове за увођење споменутог предмета. Вишеетапним случајним узорковањем, из укупне популације ученика средњих школа у Београду, обухваћен је узорак величине 3063 ученика из 14 средњих школа. Према добијеним резултатима, у највећој мери, ученици нису сигурни да ли су за увођење предмета (47,8%). Са друге стране, 26,2% ученика је одговорило да је за увођење предмета, док је 24,7% дало негативан одговор. Такође, у раду је утврђено је да на ставове испитаника о увођењу предмета статистички значајно утичу пол, године старости, запосленост родитеља, образовање оца и мајке, разред. Резултати истраживања могу бити искоришћени од стране доносиоца одлука приликом конципирања стратегија и програма увођења наставног предмета безбедносна култура у наставни план и програм за средњу школу у циљу и смањења ризика од катастрофа.

Кључне речи: безбедност, катастрофе, ученици, ставови, истраживање

Увод

У великом броју спроведених истраживања указано је на значај образовања о катастрофама за смањење последица природних катастрофа (Becker, 2000; Çakın, Petal, Sezan, & Türkmen, 2006; Dufty, 2009; Gray, 1996). Шо и сарадници (Shaw, Shiwaku, & Takeuchi, 2011: 145) наглашавају да потреба и

* vmc@fb.bg.ac.rs, 0603738606

** Рад је резултат истраживања на пројекту „Безбедност и заштита организовања и функционисања васпитно-образовног система у Републици Србији (основна начела, принципи, протоколи, процедуре и средства)“, бр. 47017, који финансира Министарство науке и технолошког развоја Републике Србије и реализује НИО Факултета безбедности.

значај за образовањем у погледу смањења ризика од катастрофа произилази из следећег: образовање помаже у задовољавању психосоцијалних потреба становништва које је угрожено катастрофама ширих размера; може се посматрати као средство за заштиту деце у катастрофама; отвара се канал за преношење здравствених и егзистенцијалних информација као и за учење нових вештина и стицање нових вредности као што су мир, толеранција, разрешење сукоба, демократија, људска права, безбедност, заштита животне средине; образовање за све је средство за одржавање друштвеног јединства, при чему образовне разлике воде у сиромаштво необразовног дела становништва и представљају подстицај за грађанске сукобе; оно је од виталног значаја за реконструкцију привредне основе сваке породице, живота на локалном или на националном нивоу као и за континуирани развој и изградњу мира.

Извори информација о природним катастрофама утичу на перцепцију средњошколаца у погледу знања о земљотресу и то тако да испитаници који су стекли информације у статистички значајно већем проценту сматрају да знају шта је земљотрес (Cvetković et al., 2015). Изузетак су видео-игре које утичу на перцепцију знања тако што испитаници који нису играли сматрају да знају шта је земљотрес док они који јесу играли видео-игрице сматрају да не знају шта је то земљотрес. Такође, изузетак је радио као извор информација који средњошколци у мањој мери користе, а који не утиче на став испитаника. Са друге стране, они су утврдили да на стварно знање средњошколаца о земљотресу утичу предавања, школа, телевизија и Интернет док радио, видео-игре и приче које преносе чланови породице немају значајног утицаја. Међународна конференција школске безбедности, одржана од 18. до 20. јануара 2007. године у Ахмадабу, Индији, препознала је значај обезбеђивања образовања сваког детета, као и живот у безбедној животној средини са циљем постизања нула процената смртности деце у школама услед природних катастрофа. Из тих разлога, предвиђени су следећи приоритети: образовање о катастрофама ће се спроводити у школама; школски објекти и остала инфраструктура морају бити отпорни на катастрофе; појачати образовање чланова локалне заједнице како би иста постала отпорнија на катастрофе; учинити школе безбеднијим (Chhokar, 2010). Неопходно је што више промовисати имплементацију знања о смањењу ризика од катастрофе у релевантне делове наставног плана и програма на свим нивоима и користити друге формалне и неформалне канале како би информације дошле до омладине и деце.

Међународни институт за планирање образовања при УНЕСЦО је развио водич за конципирање образовања у погледу проблематике катастрофа, а који садржи пет оквирних глава (Ru Gwee, Shaw, & Takeuchi, 2011): у првој глави дат је генерални преглед (увод, превенција и припрема за катастрофе, изазови у катастрофама и реконструкцијама, изградња капацитета, образовање за све у вези катастрофа); друга глава се односи на додатак и садржину (сеоска популација, пол, етницитет/религија/деца са сметњама у развоју, објекти, отворено и учење на даљину, неформално образовање); трећа глава се тиче учитеља и ученика (идентификација, селекција, образовни радници, методе за предавање и учење, социјална подршка учењу); четврта се односи на наставни

програм и учење (наставни програм, здравствено и хигијенско образовање) и пета глава се односи на управљање капацитетима (процена потреба и ресурса, процес планирања, управљање пројектима, легални оквири рада, управљање буџетом и финансијама). Цветковић и Станишић (Cvetković & Stanišić, 2015) у раду истичу да су деца која су упозната са феноменом катастрофа као и начином реаговања у таквим ситуацијама способна да брзо и адекватно одреагују, како у циљу сопствене заштите тако и циљу упозоравања других на потенцијалне опасности. Рецимо, девојчица из Британије, Тили Смит, упозорила је туристе да беже пре него што је цунами у Индијском океану дошао до обале. На тај начин, она је спасила више од 100 туриста. Она је препознала знаке цунамија који се приближава, пошто је у школи из географије учила о тој појави, само недељу дана пре него што је посетила Тајланд (Shaw et al., 2011; Cvetković, 2015). Лидстон (Lidstone, 1996) истиче да су школе и даље својеврсни центри образовања у оквиру којих се врши преношење знања на ученике директним, а на њихове породице индиректним путе. Својим положајем она у великој мери одражава реално стање друштвене средине и потенцијале њеног развоја и напредовања, функцијом усмерава и убрзава процес учења, развој личности сагласно њеним потребама и могућностима, а својом сврхом оспособљава појединце и генерације за живот у савременом друштву у коме су различите природне катастрофе реалност (Jakovljević, Cvetković, & Gačić, 2015).

Неопходност и значајност процеса образовања о природним катастрофама су препознати у многим међународним конвенцијама и конференцијама, са јасним наглашавањем да школе, породице и локалне заједнице играју одлучујућу улогу у смањењу озбиљности последица насталих природним катастрофама, кроз процес развијања свести и знања о природним катастрофама. У Јапану, већ дуже време постоји и функционише курс за ученике са називом – животна средина и смањење ризика од природних катастрофа. Таква врста едукације ученика представља одличан пример добро организоване и осмишљене праксе смањења ризика од природних катастрофа (Johnson, Ronan, Johnston, & Pease, 2014). У важећем Закону о ванредним ситуацијама Републике Србије у тачки 6 са насловом обучавање и оспособљавање, а у члану 119 стоји да се ради стицања потребних знања из области личне и колективне заштите, грађани се обучавају и оспособљавају за превентиву заштиту и спасавање. Надаље стоји да се обучавање врши у оквиру основног и средњег образовања ради стицања знања о опасностима од природних и других катастрофа и заштити од њих, у складу са посебним законом и одговарајућим програмом ("Закон о ванредним ситуацијама", Сл. гласник РС, бр. 111/09, 92/11, 93/12). У националној стратегији заштите и спасавања РС, стратешкој области број 3 под називом „Користити знање, иновације и образовање у циљу изградње културе безбедности и отпорности на свим нивоима“ истиче се да последице катастрофа могу бити знатно умањене уколико су грађани добро и адекватно информисани о ризицима са којима се могу суочити и о могућим опцијама и мерама које могу предузети у циљу смањења угрожености и боље припреме (Национална стратегија заштите и спасавања у ванредним ситуацијама). Поред претходно реченог, наглашава се и то да се обавештеност јавности може по-

бољшати правовременом доступношћу информација о опасностима и ризицима од катастрофа, да систем образовања и медији имају кључну улогу, и да се све информације о систему заштите и спасавања и мерама за смањење ризика од катастрофа морају учинити доступним и особама са инвалидитетом, у њима приступачним форматима и технологијама. Наглашено је и то да се нарочито деца могу на време упознати са аспектима интегрисаног система заштите и спасавања укључивањем смањења ризика од катастрофа у формално и неформално образовање. У споменутој стратегији наводе се и следећи циљеви: информације о ризицима од катастрофа, као и могућностима заштите доступне свима, а посебно грађанима у високо ризичним областима и категоријама становништва које су нарочито изложене ризику – деци, старим и особама са инвалидитетом; садржаји и теме из области заштите и спасавања и смањења ризика од катастрофа уведени у националне наставне планове и програме свих установа образовања и васпитања; развијени Национални тренинг центар за ванредне ситуације и регионални тренинг центри као и други носиоци обуке и стручног усавршавања субјеката интегрисаног система заштите и спасавања; развијени капацитети интегрисаног система заштите и спасавања на републичком и локалном нивоу; остварена функционална повезаност научно-истраживачких организација са кључним актерима интегрисаног система заштите и спасавања; развијена сарадња са медијима у области промовисања политике смањења ризика од катастрофа и извештавања пре, током и после ванредних ситуација; развијена свест и култура безбедности грађана у области заштите, спасавања и смањења ризика од катастрофа (Национална стратегија заштите и спасавања у ванредним ситуацијама). У Републици Србији постоје озбиљни покушаји да се на један свеобухватан начин наметне проблем безбедности у локалној заједници и безбедност младих уопште. Један од таквих пројеката реализован је у току 2005/2006. године на основу подршке Савета за превенцију проблема развоја деце при Министарству просвете и спорта Републике Србије. Пројекат је предвиђао да се у 20 школа и четири града у Републици Србији (Нови Сад, Београд, Крагујевац и Ниш) као факултативан уведе нови наставни предмет под називом Безбедносна култура (Stajić & Stanarević, 2012:157). Општи циљ изучавања овог предмета био је да ученици првог разреда средње школе стекну нова теоријска и практична знања из различитих области безбедности, о потреби, начинима и средствима заштите личних и општих друштвених вредности од различитих облика и носилаца угрожавања, без обзира на место и време њиховог испољавања. Такође, важан циљ је био и установљивање и изградња позитивног и кооперативног односа према институцијама друштва које се старају о стабилном и правним нормама успостављеном стању безбедности (Stajić, Mijalković & Stanarević, 2005).

Методи истраживања

Из популације ученика средњих школа у Београду величине 65561, за потребе овог истраживања извучен је узорак величине 3063, што чини 4.67% популације. Примењен је вишеетапни узорак. Наиме, у првој етапи су посмат-

ране све школе у Београду и на случајан начин је изабрано 14 школа. У другој етапи, јединице посматрања су биле учионице у изабраним школама. На случајан начин изабране су учионице у којима су испитивани сви ђаци који су тог дана присуствовали часовима. Стопа одговора је износила 98%. Да би се стекао увид у репрезентативност узорка анализирана је структура испитаника према кључним карактеристикама за област природних катастрофа. У наставку рада дат је приказ структуре узорка према полу, разреду, члановима породице са којима живе испитаници, образовању тих чланова породице и њиховој запослености. Мушкарци су у узорку били заступљени са 49,6% док су жене чиниле 50,4% (видети Табелу 1). У популацији је слична структура, наиме мушкарци су били заступљени са 51,07%, док су жене чиниле 48,93% (видети Табелу 1). Када је реч о структури ученика према разреду који похађају из Табеле 1 можемо видети да 30,9% испитаника похађа први разред средње школе, 27,4% похађа други разред, 22% похађа трећи разред и 19,7% похађа четврти разред средње школе. Ако посматрамо структуру популације према разреду (први разред 27,1%, други разред 25,87%, трећи разред 25,29% и четврти разред 21,33%) видећемо да се она не разликује значајно.

Табела 1. Структура узорка и популације.

Категорије		Структура узорка (%)	Структура популације (%)
ПОЛ	Мушки	49,6	51,07
	Женски	50,4	48,93
РАЗРЕД	I	30,9	27,51
	II	27,4	25,87
	III	22,0	25,29
	IV	19,7	21,33

Извор: *калкулација аутора и Републички завод за статистику.*

Табела 2. Структура ученика у узорку према полу из изабраних школа.

Назив школе	Пол ученика (%)		Укупно
	мушки	женски	
Математичка гимназија	54,5	45,5	323
Правно пословна школа	29,8	70,2	242
Никола Тесла	84,0	16,0	243
Пољопривредна школа	35,3	64,7	150
Геодетска техничка школа	67,7	32,3	161
Надежда Петровић	19,4	80,6	350
Милутин Миланковић	49,4	50,6	83
Нада Димић	38,0	62,0	50
Туристичка школа	48,9	51,1	180
Марко Оресковић	90,9	9,1	11
Шеста Београдска гимназија	39,6	60,4	457
Прва Београдска гимназија	36,1	63,9	379
Графичка школа	40,2	59,8	92
Електротехничка школа	94,4	5,6	342

Извор: *калкулација аутора.*

На основу структуре ученика према члановима домаћинства са којима живе, уочава се да скоро сви испитаници живе са мајком (96.30%), док са оцем живи нешто мањи број ученика (86.20%). Са баком живи сваки пети ђак, а са деком сваки десети. Такви резултати су очекивани зато што се у бракоразводним парницама деца углавном додељују мајкама на старатељство. Такође, очекивано је да мали број средњошколаца живи са баком и деком јер је реч о испитаницима из Београда где деца када формирају сопствену породицу не живе у заједници са родитељима. Ово је још један показатељ добре репрезентативности узорка. Како би се стекао бољи увид у репрезентативност узорка анализирали смо и структуру испитаника према образовању родитеља. Резултати су указали да се структура образовања родитеља, у узорку и у популацији, не разликује суштински и да је структура образовања очекивана. Наиме, јако мали проценат испитаника има само основно образовање што је карактеристично за Београд. Такође, очекивано је да највише има родитеља са завршеном средњом школом (42,2% мајке, 44% очеви), затим са високим образовањем (25,9% мајке, 24,1% очеви), вишим образовањем (22,3% мајке, 21,6% очеви) и на крају са академским титулама (7,4% мајке, 9% очеви). Ако се посматра структура средњошколаца према запослености родитеља, уочава се да су у 61,2% случајева оба родитеља запослена, у 32,6% случајева ради само један родитељ, а само у 6,2% случајева су оба родитеља незапослена. Истраживање је део обимнијег истраживања о знању и перцепцији ученика о природним катастрофама спроведеног од стране аутора (Цветковић, 2015; Цветковић ет ал., 2015; Цветковић & Станишић, 2015).

Резултати и дискусија

Увођење предмета „безбедносна култура“ у наставни план и програм основних и средњих школа у Србији подразумева детаљно испитивање свих околности. Завод за школство и Министарство унутрашњих послова - Сектор за ванредне ситуације и цивилну безбедност у Црној Гори, у сарадњи са УНИЦЕФ-ом спровели су пројекат „Спремност за одговор на катастрофе и смањење ризика од катастрофа“. Циљ пројекта је био да се ученицима и професорима пружи потребно знање и понуде објашњења како се треба понашати како би смањио утицај природних катастрофа. У оквиру овог пројекта више од 80 општинских службеника, представника школа и локалних заједница, као и запослених у невладином сектору учествовало је у радионицама „Деца и смањење ризика од катастрофа“ како би се подигла свест о потреби да се смање ризици од пожара, земљотреса и поплава са фокусом на безбедност у школама. Истраживање урађено на узорку од 250 ученика и родитеља показало је да је припремљеност школа за случај природних катастрофа веома лоша и да је неопходно да ученици и наставници науче више о природним катастрофама и поступцима за смањење ризика од катастрофа. У пет одабраних пилот школа у Улцињу, Беранама, Бару, Котору и Подгорици, група експерата уз активно учешће деце и наставника извршила је процену угрожености од земљотреса и одрадила планове заштите и спасавања од земљотреса. Рад на припреми школ-

ског програма о смањењу ризика од катастрофа урађен је након истраживања које је спроведено међу ученицима и наставницима о њиховом знању и понашању у вези са природним катастрофама и могућношћу да се на њих реагује у школама (УНИЦЕФ-Црна Гора, 2016).

У циљу испитивања ставова ученика, постављено им је питање да ли су за увођење предмета „безбедносна култура“ у наставни план и програм средњих школа у Србији. У највећој мери, ученици нису сигурни да ли су за увођење предмета (47,8%). Са друге стране, 26,2% ученика је одговорило да је за увођење предмета, док је 24,7% дало негативан одговор. Како би се дошло до валидних закључака о томе шта све утиче на ставове ученика о увођењу предмета испитани су утицаји одређених фактора. За тестирање независности појединих фактора и ставова испитаника коришћен је χ^2 -квадрат тест. Судећи према добијеним резултатима, утврђено је да на ставове испитаника о увођењу предмета статистички значајно утичу пол, године старости, запосленост родитеља, образовање оца и мајке, разред (табела 2).

Табела 2. Приказ резултата χ^2 -квадрат теста независности (χ^2) одређених карактеристика ученика и става о увођењу предмета

	Став ученика о увођењу предмета
Пол	,000*
Године старости	,005*
Запосленост родитеља	,005*
Образовање оца	,037*
Образовање мајке	,006*
Разред	,000*
Просек у школи	,405*
Живот са оцем	,757*
Живот са мајком	,214*
Живот са дедом	,301*
Живот са бабом	,808*

* статистички значајна повезаност – $p \leq 0,05$

Опште је познато да постоји разлика између мушкараца и жена у погледу њихових различитих морфолошких и анатомских карактеристика, али и психолошких фактора као што су особине личности и вредносне оријентације. На основу тестирања независности пола и става о увођењу предмета, утврђено је да испитаници женског пола у статистички већој мери (30%) у односу на мушкарце (23,4%) подржавају увођење таквог предмета. Одређени резултати истраживања показују да је школска едукација ученика о катастрофама допринела повећању знања ученика али није имала утицаја на ниво припремљености (Ronan, Johnston, Daly, & Fairley, 2001; Shiwaku, Shaw, Chandra Kandel, Narayan Shrestha, & Mani Dixit, 2007). Резултати тестирања независности показују да постоји статистици значајан утицај година старости испитаника на ставове о увођењу предмета. Испитаници који су најмлађи, тј. који су 14 година старости у највећој мери (32,1%) у односу на остале (15 – 25,6%, 16 – 24,5%, 17 – 26,2%, 18 – 25%) подржавају увођење предмета безбедносна култура. На основу приказаних резултата, утврђено је да у најмањој мери увођење таквог пред-

мета подржавају најстарији испитаници, тј. они који имају 18 година. Породица коју не треба схватити ни као посебну биопсихолошку заједницу, ни као основну ћелију друштва, већ као примарну заједницу добровољног удруживања људи где се на природан начин врши социјализација игра једну од одлучујућих улога на формирање ставова код детета у погледу себе и света који га окружује (Вукоје, 2012). Са друге стране, исувише запослени родитељи нису у стању да се у потпуности посвете својим улогама према деци. Резултати показују да испитаници чији су родитељи незапослени у највећој мери (34,6%) у односу на испитанике чији је један родитељ запослен (28,2%) и чија су оба родитеља запослена (24,2%) подржавају увођење предмета безбедносна култура. Када је у питању разред средње школе који испитаник похађа, утврђено је да одлични ђаци у највећој мери (29,1%) у односу на остале (довољан – 27%, добар – 23,5%, врло добар – 26,2%) подржавају увођење предмета. У односу на образовање очева испитаника, испитаници чији очеви имају завршену средњу школу у највећој мери (27,1%) у односу на остале категорије очева испитаника (основно образовање – 26,3%, више – 24%, факултет – 26,8% и постдипломске – 26,2%) подржавају увођење предмета безбедносна култура. Са друге стране, у односу на образовање мајке, испитаници чије мајке имају завршену основну школу у највећој мери (36,8%) у односу на остале категорије мајки испитаника (средње образовање – 26,5%, више – 24,6%, факултет – 26,2% и постдипломске – 26,5%).

Имајући у виду значај образовања о катастрофама, у Србији се на више факултета може наићи на предмете у погледу смањења ризика од катастрофа, чак су се на појединим факултетима формирали и читави смерови. На Факултету безбедности постоји ужа научна област Цивилна заштита и заштита животне средине, где се кроз различите предмете изучава област ванредних ситуација и природних катастрофа (Систем цивилне одбране, Цивилна заштита, Заштита животне средине, Систем заштите и спасавања, Просторно планирање и заштита, Основи екологије). Са друге стране, у оквиру Криминалистичкополицијске академије постоји ужа научна област „Ванредне ситуације“, а у оквиру ње различити предмети о ванредним ситуацијама (Безбедност у ванредним ситуацијама, Управљање ризицима у систему заштите и спасавања, Спречавање и сузбијање пожара, експлозија и хаварија).

Закључак

Интегрисано смањење ризика од катастрофа је незамисливо без имплементације одређених наставних садржаја о катастрофама у наставне планове и програме основног и средњег образовања ученика у Србији. Међутим, пре саме имплементације таквих активности, потребно је континуирано спроводити истраживања и кампање са циљем подизања свести грађана о озбиљностима последица и могућностима управљања у природним катастрофама. У истраживању које је спроведено, утврђено је да највећи број испитаника није сигуран да ли је за увођење предмета у оквиру којег би се изучавали наставни садржаји о безбедносној проблематици. Тако добијени резултати би се могли довести у

везу са недовољно развијеном свешћу младих људи о безбедносним изазовима, ризицима и претњама безбедности. Свакако, тешко је неподржавати увођење таквог предмета уколико код особе постоји јасна свест о неопходности развијања безбедносне културе. Имајући у виду да је човек под утицајем различитих демографских, социо-економских и психолошких фактора, у раду је утврђено да на ставове испитаника о увођењу предмета статистички значајно утичу пол, године старости, запосленост родитеља, образовање оца и мајке, разред. Полазећи од тако добијених резултата, доносиоци одлука у Србији могу искористити чињенице које су понуђене у овом раду и креирати одређене стратегије и програме увођења наставног предмета безбедносна култура у основним и средњим школама. Да би један тако осмишљен предмет опстао у наставним плановима и програмима, потребно је врло опрезно дефинисати неопходни садржај и приступе таквој проблематици. Поред тога, зналачки одабран наставнички кадар који би изводио наставу из наведеног предмета мора поред образовне испуњавати и високе педагошке критеријуме. У циљу дубљег сагледавања проблематике увођења таквог предмета, потребно је спровести додатна истраживања како би се тестирао ниво прихватљивости одређених садржајних тема из области безбедности, тј. катастрофа. Наставни план и програм наведеног предмета би требало детаљно прецизирати, како би се озбиљне теме безбедности ученицима изложиле на једноставан, прихватљив и занимљив начин.

Литература:

1. Becker, S. (2000). Environmental disaster education at the university level: an integrative approach. *Safety science*, 35(1), 95-104.
2. Çakin, Y., Petal, M., Sezan, S., & Türkmen, Z. (2006). Public Education–Disaster Preparedness Education Program in Turkey. Paper presented at the poster, 100th Anniversary Earthquake Conference, CA: San Fransisco.
3. Chhokar, K. (2010). Higher education and curriculum innovation for sustainable development in India. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 11(2), 141-152.
4. Cvetković, V. (2015). Faktori uticaja na znanje i percepciju učenika srednjih škola u Beogradu o prirodnim katastrofama izazvanim klizištima. *Bezbednost*, LVII(1/2015), 32-51.
5. Cvetković, V. (2015). Spremnost građana za reagovanje na prirodnu katastrofu izazvanu poplavom u Republici Srbiji. Univerzitet u Beogradu, Fakultet bezbednosti.
6. Cvetković, V., & Stanišić, J. (2015). Relationship between demographic and environmental factors with knowledge of secondary school students on natural disasters., *SASA*, . *Journal of the Geographical Institute Jovan Cvijic*, 65(3), 323-340.
7. Cvetković, V., Dragičević, S., Petrović, M., Mijaković, S., Jakovljević, V., & Gačić, J. (2015). Knowledge and perception of secondary school students in Belgrade about earthquakes as natural disasters. *Polish journal of environmental studies*, 24(4), 1553-1561. doi:10.15244/pjoes/39702.
8. Dufty, N. (2009). Natural hazards education in Australian schools: How can we make it more effective? *The Australian Journal of Emergency Management*, 24(2), 13-16.
9. Gray, D. (1996). Disaster plan education: how we made and tested a video. *Journal of accident & emergency medicine*, 13(1), 21-22.

10. Jakovljević, V., Cvetković, V., & Gačić, J. (2015). Prirodne katastrofe i obrazovanje. Beograd: Univerzitet u Beogradu, Fakultet bezbednosti.
11. Johnson, V. A., Ronan, K. R., Johnston, D. M., & Peace, R. (2014). Evaluations of disaster education programs for children: A methodological review. *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 9, 107-123.
12. Lidstone, J. (1996). Disaster education: Where we are and where we should be. *International perspectives on teaching about hazards and disasters*, 3.
13. Nacionalna strategija zaštite i spasavanja u vanrednim situacijama. „Sl. glasnik RS“, broj 86 od 18 novembra 2011. godine.
14. Ronan, K. R., Johnston, D. M., Daly, M., & Fairley, R. (2001). School children's risk perceptions and preparedness: A hazards education survey. *Australasian Journal of Disaster and Trauma Studies*, 1(1).
15. Ru Gwee, Q., Shaw, R., & Takeuchi, Y. (2011). Chapter 2 Disaster Education Policy: Current and Future Disaster education (pp. 23-44): Emerald Group Publishing Limited.
16. Shaw, R., Shiwaku, K., & Takeuchi, Y. (2011). Disaster education. United Kingdom: Emerald group publishing limited.
17. Shiwaku, K., Shaw, R., Chandra Kandel, R., Narayan Shrestha, S., & Mani Dixit, A. (2007). Future perspective of school disaster education in Nepal. *Disaster Prevention and Management: An International Journal*, 16(4), 576-587.
18. Stajić, Lj., Mijalković, S. & Stanarević, S. (2005). *Bezbednosna kultura*. Beograd: Draganić.
19. UNICEF - Crna Gora, Internet adresa: <https://www.unicef.org/montenegro/campaigns.html>, pristupljeno 23.08.2016. godine.
20. Vukoje, J. (2012). Osnovne funkcije savremene porodice. *Svarog*, 1(4), 137-144.
21. Zakon o vanrednim situacijama. „Sl. Glasnik RS“, br. 111/09, 92/11 i 93/12.

EXAMINATION OF STUDENTS' ATTITUDES ABOUT THE INTRODUCTION OF A COURSE “SAFETY CULTURE” IN SECONDARY SCHOOLS

Summary: The subject of quantitative research is to examine students' attitudes about the introduction of a course “safety culture” into a curriculum for secondary school. In addition, the impacts of certain characteristics of students are analyzed on their positive or negative attitudes about the introduction of the course. From the total population of secondary school students in Belgrade, multiple-point random sampling included a sample of 3063 students from 14 secondary schools. Based on the results, the students are mostly not sure if they have positive attitude towards the introduction of the course (47.8%). On the other hand, 26.2% of students answered that they vote for the introduction of the course, while 24.7% gave a negative answer. Also, it has been found that the attitudes of respondents on the introduction of the course are statistically significantly influenced by gender, age, parental employment, education of father and mother, grade. The research results can be used by the decision-makers when designing strategies and programs for the introduction of the course “safety culture” into a curriculum for secondary school in order to reduce disaster risks.

Key words: safety, disasters, students, attitudes, research